

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΔ' - Φύλ. 24 ΠΕΝΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 3 ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΗ 1916 ΑΡΙΘΜΟΣ 608

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΚΕ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ. Ἡ παλιὰ μάνα.
ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΗΣ. Μόλις αὐτογνωρίστηκα.
ΛΑΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ. Βροχή.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Σημειώματα στὸ περιθώριο.
ΜΕΝΟΣ ΦΙΑΗΝΤΑΣ. Γλωσσολογικά: Κουτσομπο-
λιάζω—Κουτσός.
ΡΩΜΟΣ ΦΙΑΥΡΑΣ. Στὸ Μαλακιάση.

Ἡ ἀνώμαλη κατάσταση μᾶς ἐμπόδισε
νὰ βγάλουμε φύλλο δυὸ εβδομάδες. Τὸ
φύλλο θὰ ξαναβγαί ὕστερ' ἀπὸ δεκαπέντε
μέρες μὲ τὰ περιεχόμενα τούτης τῆς χρον-
ιάς δηλ. μὲ 12 σελίδες, κ' ὕστερα βλέ-
πουμε.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ(*)

(1907-1910).

168

Στοὺς παλιούς καιρούς ἡ Ποίηση φορτώνεται κ'
ἐνεργοῦσε πολλὰ καὶ ἀπὸ τὰ χρέη τοῦ Πεζοῦ λόγου,
ἀνήλικου ἀκόμα καὶ ἀκατάρτιστου. Στοὺς καιρούς μας,
ἀντίθετα, ὁ πεζὸς λόγος δυναμωμένος τώρα καὶ ἀπο-
καταστημένος, δέχεται στοὺς πλατιούς του κύλους
καὶ τὴν Ποίηση καὶ ἀντιλαλεῖ τὰ λόγια της μὲ τὴν πε-
λύφωνη τέχνη του. Τότε, βοηθώντας ἡ Ποίηση, πρω-
τομπῆκε στὸν κόσμον ὁ Πεζὸς λόγος. Τώρα μὲ τὴ
βοήθεια τοῦ Πεζοῦ Λόγου κρατιέται στὸν κόσμον καὶ
ἡ Ποίηση.

169

Ὅμως τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει καὶ ἄλλη ὄψη. Ὅσα
προοδεῖ καὶ δοῦ ἀπλώνεται καὶ δοῦ πρὸ καλῶτερης
ἀποκατασταίνεται ὁ Πεζὸς Λόγος, τόσο καὶ γ τ ε λ ι-
κ ἄ τ η γίνεται ἡ Ποίηση, λαγορίζεται, ἐφαρμόνε-

(*) Συνέχεια τῆς σελίδας 310.

ται ἀπὸ μέσα της τὰ στοιχεῖα τὰ πιὸ βαριά, τὰκάθαρα-
τα, τὰ δυσκολοχώνευτα μὲ τὸ φυσικὸ της· καὶ ἀπομένει
καθάρια, λεπτεπίλεπτη, ἄλλη σχεδόν, αἰθερώπλαστη,
ὅπως· διόλου ἀντίθετη μὲ τὸν Πεζὸ λόγος, γιὰ νὰ τοῦ
δείξῃ τάχα πὼς εἶναι κ ἄ τ ι ἄ λ λ ο ἡ Ποίηση, πὼς
ἀνίσως λείπει, θὰ λείπει καὶ τοῦ ὁ Πεζὸς λόγος δὲ
μπορεῖ νὰ τὸ ἀναπληρώσει. Μὰ ἡ παρατήρηση τούτη
ἀληθεύει κάθε φορὰ μονάχα τοῦ ἡ Ποίηση φανερώ-
νεται μὲ τὸ στίχο καὶ ὄχι μὲ τὴν πρόζα. Ἐπειτα ἡ ἀ-
λήθεια τούτη δὲν ἐφαρμόζεται γενικά· καὶ εἶναι κα-
νόνες μὲ πολλὰς ἐξαιρέσεις· δηλαδή σὰ νὰ μὴν εἶναι
κανόνες. Ἐπειτα ξέρουμε πὼς ἀπὸ μᾶς ἀρχῆς καὶ ὡς
τὰ τώρα—καὶ τώρα πιὸ πολὺ—ὅ,τι λέμε ποίημα δὲ
φανερώνεται μονάχα στὸ στίχο.

170

Οἱ σοφοί, σκουδάζοντας τὴν ἱστορία τῆς γλώσσας
τῶν ἐθνῶν—κάποιος εἶπε—συμπληρώνουν τὴν ἱστο-
ρία τῶν ἡθῶν τῶν ἐθνῶν τούτων. Ἐφάρμοσε τὴν
ἀρχὴ τούτη στὴ γλώσσα τὴν καθαρεύουσα. Θὰ φτά-
σωμε σὲ θλιβερὸ συμπέρασμα: πὼς ἡ ἠθικὴ μας εἶναι
παρὰ πολὺ ντελικάτη.

171

Καταφρονοῦνε κάποιοι κριτικοὶ στὴν Εὐρώπῃ
κάποιους λογοτεχνίτες, γιὰ τὰ λάμπουνε τὰ γρα-
φόμενά τους ἀπὸ φιλοσοφικὰς ἰδέες. Γιὰ μερικούς ἀπὸ
αὐτοὺς τέτοια καταφρόνηση, ἄδικη. Ὁ Γκαίτε εἶπε
πὼς ἐπάχει μὴ ποίηση χωρὶς εἰκόνες· γιὰτὶ δλάκερη
ἡ ποίηση ἐκείνη κάνει μὴ εἰκόνα. Ἔτσι μποροῦμε νὰ
ποῦμε γιὰ τοὺς τεχνίτες τούτους πὼς κανεὶς δὲ βρί-
σκει σὰ ἔργα τους φιλοσοφίαι, γιὰτὶ τὸ ἔργο τους
ὀλόκληρο εἶναι μὴ φιλοσοφία.

172

Τὰ μεγάλα διανοητικὰ ἔργα τοῦ εὐφραίνου, εὐερ-
γετοῦν, ἀνυψοῦν, εἰσιμα τὰ χαρόμασε καὶ ἐπο-
πία δὲ βάζουμα πόνες, δοκιμασίας, πόνες, ταπεινώσε-
πόνες πίκρες, πόνες θυσίας, σποῖμας πάλαν ε'
κεῖνα ἡ γέννη. Μὰ καὶ πόνες φρεσὶ καὶ μεγάλα
νοητικὰ ἔργα τοῦ τὰ φανταζομασε γεννημ
κόπους καὶ μὲ πόνους, μὲ σπῆριμα πολλῶν ε'
δούλεμα τεράστιο, μὲτὰ στήθερα καὶ γὰρ δόξ
τῆς βιβλιοθήκης, πολλὰς φορὰς κλιττονί-
ἀνετα, καὶ σὰν ἀπὸ μόνον τους, καθὼ-
τὸ χαμόγελο σὰ πῆλη μὴ πῆλη
κουραστῆ καὶ εἰς δούλειες τὸν
γος καὶ γλωσσολόγος καὶ ἐπὶ
φος τὸν ἱστορὴν καὶ κριτικὴ

Λίγο έλειψε νά πει : Πρέπει νά ζήσω ! αλλά γρήγορα κρατήθηκε και είπε :

— Έχω ανάγκη νά βγώ έξω !. Θα πάω κάπου για λεπτά !

— Μά...

— Όχι, όχι, πρέπει νά πάω, δέν μπορώ !.

— Μά τί, δέν έχεις ;.

— Έγω, αλλά μου χρειάζονται !. Επιτέλους θέλω νά έγώ έξω, δέν μπορώ στό κρεβάτι, θα πάθω !.

Έλεγε και αλήθεια. Τό κρεβάτι τόν ενόχλησε. Του είχε φανεί πώς αν έμενε αυτό εΐτανε σά νά περαδινόταν στό θάνατο.

Η γυναίκα του δέ μίλησε, έμεινε κυτάζοντάς τον, πού έτοιμαζόταν.

— Κάνε μου έναν καφέ. Τόν θέλω πριν βγώ ! της είπε, θα μου κάνει χαλά !.

Η γυναίκα του έφυγε. Αυτός μπήκε στό μικρό του γραφείο. Η ματιά του στάθηκε σέ μιá σειρά μεγάλων βιβλίων με λιγόν γούμα. Ύστερα ανέθηκε σέ μιá καρέκλα και τή κατέβασε απ' τή βιβλιοθήκη.

Ανοίξε τό ένα. Αναμνήσεις μακρινές πολύ, πολύ παλιές, ήρθανε στήν εμφάνιση μιáς ζωγραφιάς. Θυμήθηκε πού μικρός έτρεχε και τήγόραζε, καθόταν ώρα περιμένοντας τό σιδηρόδρομο, πού θα τή έφερε.

Και ζούσε κι αυτός μαζί μόλα τή πρόσωπα κείνα, πού ήτανε στίς ζωγραφίες των, όλα του ήτανε γνωστά πολύ. Και τώρα πάλι σά νάδλεπε παλιούς φίλους, με τό χωρισμό μακρινό, συγκινήθηκε...

Αυτός ό γίγας άραπής; Άμ' εκείνος ό φιλόσοφος με τή γυαλιά ;

Τό κλεισε. Αλλά πώς θα τή παίρνε, πώς θα τή έγραφε έξω, για νά μην τή ζούνε ;

Άλλο δέ βρήκε παρά ανοίγοντας τό παράθυρο νά βάλει πάνω, και άμα περνούσε, πού θα έγαινε, νά τή παίρνε.

Έκανε γρήγορα νά τή τυλίξει, πριν έρθει ή γυναίκα του, αλλά ξαφνικά τήν άκουσε νά έρχεται.

Κινήθηκε νά τήν σταματήσει, νά τή πει κάτι, αλλά αυτή είχε φθάσει.

— Δέν έχει ζάχαρη ! του είπε κέμεινε. Η ματιά της είχε παιει, στή βιβλία πού είχανε ξετυλιχτεί λίγο απ' τήν έφημερίδα σά νάχανε σκάσει ένα δεσμό τους, και φαινότουσαν νά λένε—Ώωσέ μας !

— Αυτά γιατί τάχεις εκεί ; Θα τή πουλήσεις ; τόν ρώτησε.

— Παλιοβιβλία, τί νά τή κάνω ! κουταμάρες ! για μικρά παιδιά εΐνε ! της είπε.

Αυτή δέν απάντησε, έμεινε κυτάζοντάς τα. Πάνω αυτό τή μικρά του παιδιά μπήκανε μέσα και κείνο πού κρατούσε τήν κούκλα.

— Α, γιατί τάχει κεί ; έκανε τόνα..

— Θα τή δώσει !. απάντησε ή μάνα τους σιγά.

— Α, κρίμα, κ' έχουν τόσο ωραίες ζωγραφίες !

— Μή, μπαμπά, μή !

— Μήν τή δώσεις !.

— Κ' εΐνε κείνα, πούχουνε τό καράδι, τίς βάρκες τούς άραπάδες !..

— Τι νά τή κάνω ; παλιοβιβλία !. Θα σάς πάρω αλλά πού καλά !.

— Όχι, όχι ! αυτά θέλουμε μεΐς !.

— Ω, έκανε αυτός, θα μ' άφίσετε ;. Ήϊδε τή γυναίκα του νάχει δάκρυα στή μάτια και του ήρθε θυμός.

— Μα επιτέλους, σάς τό εΐπα ! θέλω νά τή δώσω ! θέλω νά πάρω κάτι για τόν έυυτό μου ! κατάλαβες ;. Άπό πάω, νά, δέ με βλέπετε, άρρωστος !

Κ' έφυγε με τή βιβλία, αφήνοντάς τους πίσω λυπημένους χωρίς νά βγάσουν μιλά.

— Κ' εγώ δά λυπούμαι, έλεγε, βαδίζοντας γρήγορα δέ λυπούμαι, πού θα δώσω τούς παλιούς μου συντρόφους, πού μαζί τους είχα περάσει τίς τρικυμίες, πολέμους, ναυάγια !. αλλά πώς νά κάνω ;.

Είχε βραδιάσει πού γύριζε στό σπίτι του. Με τή λεπτά των βιβλίων είχε πάρει λίγο κρέας και τό κρατούσε στήν άγκαλιά του.

Θά περνούσαν τρεις, ή τέσπερες μέρες μ' αυτά τή λεπτά, και ύστερα ; Αυτό τό «ύστερα» του έφερε ζάλη. Αίσθανόταν πάλι τή πόδια του νά βαρύνουν, νά κόβονται οι κλειδώσεις και ρίγος..

— Νάτος πάλι !.

Και βάδιζε σιγά. Ζητούσε κάτι καλό νά φέρει, νά δνειροπαλήσει ευχάριστο και νά δώσει έτσι στόν έυυτό του κάποια ψεύτικη ευτυχία, αλλά στάθηκε αδύνατο, ό νους του έτρεχε στή δυστυχία και τρώμαζε.

— Ήπειτα ; έπειτα ;

Μανιακά του έρχόταν αυτό στό νου και μάταια αυτός προσπαθούσε νά πει, πώς κι άλλοτε δέν του είχε συμβεί, πολλές, πολλές φορές, νά βλέπει τή δυστυχία νά βλέπει τή δυστυχία νά όέλει νά τόν ρίξει ακόμα πιό κάτω, νά τόν συντρίψει, και πάλι κάτι ήρθε και σώθηκε. Τίποτα όμως. Και βάδιζε σιγά με κουρασμένο βήμα. Ο άνεμος είχε πάψει και ήσυχία άπλωνόταν.

Η σελήνη έτρεχε πάνω, μέσα στή σύννεφα, και θημπά τή δέντρα, τή άρχαία σπιτάκια φαινότουσαν.

Άκουσε και προσέξε, για μιá στιγμή, στό ζούλημα, πού έκαναν τή πόδια του σέ χόρτα.

Η σελήνη φάνηκε, αλλά πάλι γρήγορα κρύφτηκε. Θέλησε νά τήν προσέξει, νά προσέξει στό φώς της πού θημπό φαινότανε νά τρέχει πίσω απ' τάραιθό σύννεφο, αλλά πάλι έφερε τή μάτια του κάτω στό δρόμο.

Ξαφνικά στάθηκε. Πέρα λίγο μιá γυναίκα, μιá γριά καθόταν κάτω στή γή και τόν κύταζε. Ήταν σά νά γνεθε και νάχε σταματήσει κείνη τή στιγμή πού γνέσιμο απ' τό βήμα του, και ύψωσε τό κεφάλι.

Άλλά αν και ήταν σαν άβρινη, όπως έλεγε έπειτα, ή σά νά τήν είδε και νά μην τήν είδε, του φάνηκε κέτσι γνωστή και άγαπητή μορφή, και με δυσκολία κρατήθηκε από τού νά δρηήσει κοντά της. Άλλά και ή γριά χάθηκε με μιá σαν άκτίνα θαμπή, πού μπαίνει μπρός της σύννεφο γρήγορο, μαύρο, πυκνό..

Έμεινε ταέμοντας και θυμότανε, θυμόταν, πώς άλλοτε, όταν εΐτανε μικρός, του παρουσιάζόταν συχνά, αυτή ή γριά, πιό συχνά. Και είχε χρόνια νά τήν δει !

— Ω, έκανε και του ήρθε νά γονατίσει, μην εΐνε ή ψυχή μάνας μου, παλιές μάνας, πού πατώντας τούς νόμους τούς σκληρούς τής φύσης, ήρθε στό δυστυχιο παιδί της, πού ούτε μάνα άλλη, ούτε κανέναν έχει !

Τό φώς της σελήνης δυνατά φωτίσε κέδειξε τήν

έρμη, έκταση, τὰ δέντρα ἀκίνητα σὰν κοιμισμένα, τὰ σπιτάκια.

* *

Ἡ γυναίκα του, τὰ παιδάκια του τὸν περιμέναν νὰ πάει. Ἄμψ εἶδε τὴ μορφή του ἀπ' τὸν πυρετὸ ἀλαγμένη, ἢ γυναίκα του πετάχτηκε.

— Βλέπεις; Ἐγὼ στὸ ἄγχα, μὴ βγεις! Ἐκεῖ ἐσὺ, ἄμψ σοῦ βάλθει, πάει, πρέπει νὰ γίνει!

— Ἐπρεπε, τῆς ἀπάντησε αὐτός, ἔπρεπε νὰ πάρω λεπτά.

Αὐτὴ δὲ μίλησε. Τὸν βοήθησε νὰ γδυθεῖ, ἔπειτα ἔτρεξε νὰ τοῦ κάνει ἕνα ζεστό.

Φαί δὲν ἤθελε, δὲν εἶχε ὄρεξη νὰ φάει, ζητοῦσε ἀνάπαυση, νὰ κοιμηθεῖ...

Τὰ παιδιὰ μέσα στὸ ἄλλο δωμάτιο, κοντὰ στὸ φῶς ἔκαναν ἡσυρία, ἢ μιλοῦσαν σιγά. Τὰ ἔβλεπε, ἔβλεπε καὶ τίς σκιές των νὰ κουνιόνται στὸν τοίχο, νὰ σκῶθουν ἢ μιὰ στὴν ἄλλη.

Τὸ ζεστὸ ἦλθε. Τὸ ἤπιε καὶ προσπάθησε νὰ κοιμηθεῖ, ἐνῶ ἡ γυναίκα του μέσα σκυμμένη ἔρραβε καὶ τὰ παιδιὰ σιγομιλοῦσαν, διαβάζανε. Ἄκουσε, σὲ ὄχι πολὺ, τὴ φωνὴ τοῦ ἀνέμου νὰ τραγουδᾷ καὶ νὰ χτυπᾷ τίς πόρτες, τὰ παράθυρα.

Ξαφνικά ἕνας μαῦρος ἄνθρωπος κάθησε πάνω στὰ σίδερα, στὰ κάτω, στὰ πόδια τοῦ κρεβατιοῦ, πατώντας στὸ κρεβάτι καὶ τὸν κύταξε χαμογελώντας καὶ κουνώντας τὸ κεφάλι.

— Στὸ διάολο καὶ σὺ! ἔκανε αὐτὸς δυνατὰ σχεδόν.

Ὁ μαῦρος ἄνθρωπος ἔφυγε.

— Θέλεις τίποτα; ἄκουσε τὴ γυναίκα του νὰ τὸν ρωτᾷ.

— Ὅχι, ὄχι! τῆς ἀπάντησε κ' ἔκλεισε τὰ μάτια. Ἐμμενε ἀρεχτά ἔτσι.

Μιὰ ἄμψα ἐρχόταν ἀπ' ἕνα ὁρμό με γυναῖκες μέσα, καὶ σταμάτησε κοντὰ σὲ δέντρα. Οἱ γυναῖκες κατεβήκανε. Εἶδε τότε νάχουν πόδια ὀρνιθας.

Ἄνοιξε τὰ μάτια καὶ πάλι τὰ κλείσει. Τώρα ὁμοῦ ἕνας ὕπνος τὸν πῆρε διαδατάρης, ἀλλὰ κέτσι τοῦ ἔδειξε μιὰ σκηνή του.

Εἶχαν κάνει ἀνασκαφές, καὶ εἶχανε βγάλει ἕνα ἀντρίκελο. Ἄπὸ ξύλο ἦταν, ἀπὸ σίδερο... Τὸ ἀντρίκελο εἶχε μάτια σωστὰ ἀνθρώπου, ποὺ τὸν κύταξαν πολὺ, πολὺ καὶ διαπεραστικά. Φερούσε ἕνα κηπέλο σὰν τίς σημερινές ρεπτόμπλικες καὶ κολάρω μεγάλο καὶ ὁμοῖο μετὰ τὰ σημερινά. Ἀλλὰ τὰ μάτια του, στὸ τέλος εἶδε, πῶς ἔμοιαζαν ὑπερβολικὰ με κάποιου γνωστοῦ του μάτια.

Ὁ ὕπνος ἔφυγε. Ἄκουσε τὸν ἄνεμο νὰ τραγουδᾷ, νὰ ξεφαντώνει ἄγρια με σφυρίγματα, οὐρλιάσματα πολλὰ, κληθὸς τώρα, φωνές ξεφαντωτῆ, σὰ νάχε προσκαλέσει: καὶ ὅλα τὰ ζωτικά, ποὺ πλανιόνται τὴ νύχτα, νάχε σηκώσει ἕνα σωρὸ βροκόλακες καὶ ξεφάντωνε μαζί τους.

Καὶ μέσα ἢ γυναίκα του ἔρραβε σκυμμένη καὶ ἢ σκιά τῆς στὸν τοίχο. Τὰ παιδιὰ δὲν ἀκουγούντοσαν. Θάχανε κοιμηθεῖ! Καὶ ὁ ἄνεμος φυσοῦσε, τάραξε τὸ σπῆτι.

Εἶδε ὅτι εἶχε ἰδρῶσει καὶ θέλησε νὰ τὸ πεῖ στὴ γυναίκα του, ἀλλὰ μετανόησε.

— Ἄφησέ την! εἶπε σ'ὸν ἑαυτὸ του. Πάλι τὸν πῆρε ὁ ὕπνος. Εἶδε τώρα νὰ βρισκεται κεῖ, στὸ κρεβάτι του, καὶ κάποιος, ποὺ δὲν φαινότανε, νὰ τοῦ

προσφέρει σὲ μιὰ πιετῆλα, ἕνα κεφάλι βρασμένο ἐχθροῦ του, ἐνὸς κακοῦ ἐχθροῦ του. Ἐύπνησε. Αἰσθανόταν ὁμοῦ καθαρότερος, νάχει γίνει ὁ νοῦς του, ἦσαν ἄχος, κ' ἕνα θάρρος γιὰ τὴν πάλη μεγάλο...

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΜΟΛΙΣ ΑΥΤΟΓΝΩΡΙΣΤΗΚΑ

...Καὶ γιὰ τοὺς θεῖους τραγουδιστές, ποὺ τοὺς ρολεῖ καὶ ζοῦνε, σ'ἀπὸ κάποια γνωριστὴ διορισμένη μοῖρα ἀπάνω ἀπὸ τὰ γηρατιά κι' ἀπάνω ἀπὸ τὰ νιάτα.

(Κ. Παλαμᾶς: «Τινὸπωρο»).

§ 1

Μόλις αὐτογνωριστήκα, σὰν παιδῶνα
Στὰ βάθεια μου ἄκουα κάτι ν' ἀνεβαίνῃ
Κ' ἔνοιωσα μιὰ, ἀπὸ τότες, νερομάνα
Ποῦ ὄλο ἀναβρούζει, τρέχει καὶ διαβαίνει
Νὰ ποτίσῃ ὅλα γύρου τὰ χωράφια
Καὶ κείνη τὴ στιγμή τὴ μαγεμένη
Στὸ πλάϊ μου σὰν ἀντίκρυσσα στὰ ράφια
Τ' ἄφτονα καὶ τὰ φλύαρα τὰ βιβλία,
Τὰ σοφά, τὰ δεμένα με χρυσάφια,
Ποὺ ὅλα με προκαλοῦσανε σὰ μιὰ
Κοκότα ἀδιάντροπη φρεσκοβαμμένη,
Χύμηξα καταπάνου τους με βία
Καὶ τ' ἄρπαξα φωνάζοντας: «Τί βγαίνει
Μ' αὐτὰ ποὺ μελετᾶμε; Δὲ γλεντᾶμε.
Τὴ ζήση μας μᾶς κλέφτουν. Καὶ τί μένει;»
Τὸ παραθύρι ἀνοίγω λέοντας: «Ἄμψ!»
Καὶ τὰ πετάω στὴ θάλασσα. Μὰ ἕνα-ἕνα
«Εἶμαι ποιητής. Σοφὸς δὲ θέλω νάμαι!»

§ 2

Μόλις αὐτογνωριστήκα, χυμένα
Σὰν ἀντίκρυσσα γύρω γραμματάκια,
Ξερὰ λουλούδια κι' ἄλλα ἀγαπημένα
Σουβενίρ, — ποῦ στὴ μνήμη κοριτσάκια
Μοῦ φέρονε κι' ἀγάπες περασμένες
Καὶ παλιές μὰ καὶ νέες καὶ με φαρκάκια
Γιομάτες ἢ με γλύκες, πεθαμένες
Ἡ ἀθάνατες ποὺ με εἶχανε πεθάνῃ, —
Τότες ἄρπαξα αὐτὲς τίς ἀγιασμένες
Ὡς τότες θύμησες. Φώναξα; «Φτάνει!
Θὰ μ' ἀφήσετε λεύτερον ἐμένα,
Ποὺ μοῖρα πλούσια μ' ἔχει πὰ μοιράνει
Μὲ χαρίσματα μύρια καὶ εὐλοημένα!»
Τὸ παραθύρι ἀνοίγω, λέοντας «Ἄμψ!»
Καὶ τὰ πετάω στὴ θάλασσα. Μὰ ἕνα-ἕνα,
«Κι' ὄτε καὶ τῆς ἀγάπης σκλάβος θάμαι!»

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ἰδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὀδὸς Πραξιτέλη 29 (ἐπάνω πάτωμα)

Συντρομὴ χρονιάτικη: Δρ. 20.

Βρίσκεται σὲ ὅλα τὰ κωστικά καὶ πουλιέται 20 λεπτά τὸ φύλλο.

— Τὴν ἀντιπροσωπεία τοῦ «Νουμᾶ» τὴν ἔχει τὸ ΑΚΑΛΗΜΑ ΓΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ Ε. Κουκλάρα (ὁδὸς Ἀκαδημίας 53, ἀντικρὺ στὴ Ζωοδόχο Πηγῆ). Ἐκεῖ γράφονται συντρομητές, πουλιῶνται περασμένα φύλλα κτλ. κτλ.

— Στὴ Θεσσαλονίκη ὁ Νουμᾶς πουλιέται στὸ Βιβλιοπωλεῖο Καστρινάκη καὶ Γεωργαντᾶ (ὁδὸς Ἐλ. Βενιζέλου ἀρ. 105.

§ 3

Τὸ καθετὶ πού τὴ χαρὰ μου δίνει

Κι' ἀκόμα κ' ἡ χαρὰ πού τῆς χρωστᾶμε

Πολλά, — καὶ θέλω δούλα μου νὰ μείνῃ —,

Ποκάτωθέ μου εἶν' ὅλα. Κι' ἀποπάνω

Δὲν εἶναι τίποτ' ἀπ' αὐτά. Μιὰ εἰρήνη

Σκορπᾶνε τὴν ψυχὴ μου νὰ γλυκάνω

Κ' ἡ ἀγάπη κ' ἡ σοφία γιὰ νὰ διαβούνε.

Κι' αὐτὲς σὰν τὰ χαλίγια θὰν τίς κάνω

Στὸ βυθὸ τοῦ ρυακιοῦ πού θὰ κυλοῦνε

Τὰ νερά πού ἀναβρούζει ἡ νερομάνα,

Πού ἔχαμε τὰ βαθεῖά μου ν' ἀντηχοῦνε,

Μόλις αὐτογνωρίστηκα, τὸν παιᾶνα.

— Ὀκτώβριος 1916. —

ΦΩΤΟΣ ΠΙΟΦΥΑΗΣ

— Ἀθήνα —

Ἐπιμελεῖται τοῦ «Οἴκου Ἀγκύρας» ἐξεδόθη καὶ ἐκυκλοφόρησε ἐξ ὑπερτριακοσίων σελίδων καὶ με κομφοτάτην ἐμφάνισιν, τὸ πρῶτον διπλῶν τεύχος τῆς νέας περιόδου τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν Κοινωνικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν» ὀργάνου τῆς ὁμωνύμου εταιρίας. Περιέχει μελέτας τῶν κ. κ. Παπαναστασίου, Παπανδρέου, Κορώνη, Λοβέρδου, Κιτσίκη καὶ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Σημαντήρα, ἄρθρα τῶν κ. κ. Τριανταφυλλοπούλου, Χατζοπούλου καὶ Δελμούζου, ἐπιστημονικὰ καὶ κοινωνικὰ χρονικά, οἰκονομικὴν καὶ δικαστικὴν ἐπιθεώρησιν κτλ.

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

ΒΡΟΧΗ

Σεχνάμενα καὶ σιγανὰ ἔσταζε ἡ βροχὴ τὴ σκοτεινὴ τῆς θλίψης μέσα στὴ συνεφιασμένη νύχτα, τὸ σιγανὰ ἀπέλειδο τοῦ μονότονου σπαραγμοῦ. Τῆς κάθε σταγόνας ὁ μικρὸς λυγμὸς ξελεπτισμένα τυρρανικὰ ἀντηχοῦσε στὴ διάθεση τοῦ Σκυμένου σὲ κάποιο ἐπίμονο ἐσώφυλλο ἀγνάντεμα, ὀδυνηρό. Στὴ σὰν ἀσκητικὴ του Μοναξιά σχεδὸν ἀσύνειδα βαρεῖες σκέψεις, πικρίες, σηκόνονταν πιδ ἀσήκωτα γιὰτὶ ἀσήμαντες τίς εἴξερε, χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ τίς ξεφύγει. Ἐπιταχτικὰ τίς ξυπνοῦσε ὁ σκοπὸς τῆς βροχῆς κ' ἔγερνε ὀλοένα πιδ βαριά μετὸ κεφάλι κρυμένο στὰ χέρια του καὶ οἱ σταγόνες σὰν ἕνα σφυρὶ ἔτωπτερικὸ ἀδιάκοπα χτυποῦσαν τὸ μέτωπό του...

Γιὰ μιὰ στιγμή ἡ ψιλὴ βροχὴ πιδ μανιασμένη ἔσπασε στὰ τζάμια — σὰ σὲ φοβέρα δλόκληρος ἀνατρίχισε — κ' ὕστερα πάλι ξανάπιασε τὸ ἴδιο τῆς ἀτέλειωτο τραγοῦδι, ἴσως καὶ με κάποιο σαρκαστικὸ τόνο. Μιὰ ἀστραπὴ ξέκλυσε τὸ σκοτάδι κ' ἔλαμψε πύρινη μέσα στὰ μάτια του, κ' ἄς εἴτανε κλειστὰ τὰ βλέφαρα καὶ σκεπασμένα μετὰ τὸ δύο του, κατάχλωμα ἀτόψε, χέρια. Πορφυρένια ἀστραψε καὶ νόμισε πὼς εἶδε αἱματοβαμμένο ὄλο τὸ πυκνὸ ὀδύμανρο περιγύρο.

Μιὰ εἰκόνα, χωρὶς νὰ τὸ νιώθει γιὰ ὥρα ἀπόρητα θὰ ἔβλεπε, ἀναφάνηκε ὀλοκάθαρα. Μιὰ εἰκόνα πού κάποτε, ἕνα χρυσωμένο, διάφανο δειλινό, παιδί ἀκόμα τοῦ εἶχαν δεῖξει — γιὰτί; ἴσως γιὰ παραδειγματισμὸ ὅπως οἱ ἀρχαῖοι τοὺς Σπαρτιάτες εἰλωτες, στὴ θύμηση ἐντυπώσει, καὶ πού κάποτε τὴν ξανάβλεπε, ἀλλοιώτικη πάντα, γιὰτὶ ἀλλοιώτικη εἶναι πάντα τῆς στιγμῆς ἡ σεναισθηση. ποτὲ μετὰ τὴν ἴδια, σὰ σήμερα, ἔνταση...

Ἐἴταν σ' ἕνα λόφο ἀπόκρημνο, ὄλο βράχο, τῆς Ἀπομόνωσης καὶ τῆς Φρίκης τὸ Κάστρο. Σκαλιὰ ἀναριθμητὰ μέσα στὸ βράχο καὶ μέσα ἐκεῖ ὀδηγοῦσαν, πέρα ἀπὸ τὴν Πολιτεία, ψηλά, ὀμως τόσο στενὰ μέσα στὴν πέτρα ἀνοιγμένα, τὴ βαρὴ πέτρα πού πίεζε, καὶ τόσο πατημένα, ραγιαμένα ἀπὸ ἐπίμονα βήματα βασιανισμένα ὥστε ὁ κοπιαστικὸς ἀνήφορος ἔμοιαζε μετὸ ὀδυνηρὴν κἀθοδο σὲ κάποιο βάρανρο ὄπου Μυστήρια ἀξεδιάλυτα κ' ἀπὸ τοὺς δημιουργοὺς τοὺς θὰ συντελοῦνταν. Τὴν ἐντύπωση δυνάμων ἀκόμα τραγικὰ ἡ ἀντίθεση μετὰ τὸ δειλινό, πλούσιο ἀπὸ ἥλιο καὶ φαντασμαγορικὲς ἀνοιξιάτικες ἀπόχρωσες. Καὶ στὴν κορφῆ, σὰν ἐπισφράγιση τῆς διαίσθησης ἀνοίγεται ἕνα πηγᾶδι μεγάλο, πλυτὺ, ἀσβεστομένο, κάταστρο κάποτε — θάτανε πολὺς καιρὸς — ὄπου σφωροῦνταν ὄντα ζωντανά. Μετὰ παράδοξη ὑποβλητικὴ ὄλης τῆς ἀγωνίας ξυπνοῦσε ἡ θύμηση τὴν εἰκόνα τότε εἶχε ἀνεβεῖ, ἀδιάφορα, παίζοντας, σὰ σ' ἕνα συνειδητὸ παιδιᾶτικο περίπατο καὶ με παιδιᾶτικὰ μεγαλωμένα μάτια εἶχε σκύψει ἀπάνω — στὰ θηρία. Ρηγμένα φαίνονταν τὸ ἕνα ἀπάνω ἀπὸ τὸ ἄλλο μετὰ κάθε κίνησή τους σχεδὸν ἐμποδισμένη ἀπὸ τὸ πλῆθος, ἀναγκασμένη ἕνα γλιόστρημα νᾶναι μόνο ἀνάμεσα σὲ ἄλλες τέτοιες κινήσεις καὶ στὴν ἀκαθαρσία πού τὴν ἐντύπωση τῆς συσώρευσης ὄλης τῆς βρώμας τοῦ κόσμου εἶχε δώσει στὴν παιδικὴ του ἀντίληψη. Τί περίεργα θηρία! Θέλει νὰ διασκεδάσει μετὰ τοὺς ἐλιγμούς τους μὰ δὲ μπόρεσε. Τί νᾶσανε ἀλήθεια; Ἡ μορφὴ τους ἔξω ἀπὸ

τήν έκφραση έμοιαζε μ' ανθρώπινη. "Ανθρωποι θά ήσαν διαφορετικοί μονάχα, γιατί μιλούσαν και γελοῦσαν μάλιστα υφώνοντας τή χτηνώδη τους μορφή στον "Ήλιο πού ὄλο καλωσύνη, μόνο καλωσύνη και ἀπεραντο δίχως φραγμό καί κάτω θά τόν βλέπανε, σ' ὄλους πού μέ περιέριε, οἶκτο και περιφρόνηση τους κτύαζαν, στους "Ελευτέρους ! Γελοῦσαν μ' ὄλο τὸ φθόνο και τήν ἀγρότη τους και μ' ἀνατριχιασμα ἀναθυμῆθηκε μέ ποῖο τρόπο είχε τότε σφιξει τὸ χέρι πού στοργικά τὸν κρατοῦσε, μέ ποῖο ἐπαναστατικό φόβο ὄλης τῆς ἀγρότης του ἐναντία τῆς τέτοιας κακίας. Καί μιὰ φωνή, πολὺ γλυκιά φωνή, τοῦ είχε ψιθυρίσει: «Μὴ φοβάσαι. Εἶναι κλεισμένοι, φρουρημένοι, ἀκίνητοι». "Ακίνητοι. "Όταν τὸ ἐνοιωσε μέ πεποίθηση, ἢ παιδική του συμπάθεια ἄρχισε και κάποια λύπη νὰ αἰσθάνεται: «Εἶναι πολὺ κακοὶ ἄνθρωποι-ἔχουν ληστὲς και σκοτώσει, εἶναι σωστὸ νὰ τιμωριοῦνται. Δὲ βλέπεις πόσο κακὸ εἶναι τὸ πρόσωπό τους;»

Και τὸ χέρι πὺ τριφερὰ ἀκόμη τὸ δικό του είχε σφιξει, ἴσως και μέ κάποια περηφάνεια γιὰ τὸ καλὸ, ὀμορφο ἀγόρι πού κρατοῦσε... Φονιάδες βλαβεροὶ κ' ἐπικίνδυνοι γιὰ τὴν κοινωνία πού τοὺς ἔτρεφε, εἴτανε δίκια τῆς κοινωνίας ἢ καταδίκη. Φονιάδες μέ χτηνώδη πρόσωπα και χτηνώδη ψυχή, ὑποάνθρωποι, ἀνάξιοι. Μ' ἀποστροφή μίσησε τὴν εἰκόνα...

"Όμως γιατί, γιατί ἐπίμονα σὰ μογθηρὸ σαρκασμὸ νὰ ἔκουε στὸ ἀδιάκοπο τραγοῦδι τῆς βροχῆς πού τοῦ χτυποῦσε στὸ μέτωπο; Προσπάθησε τὸν "Εφιάλη νὰ διώξει ἀλλὰ πὺ βαριά λύγισε πάλι καθὼς στί: τόσες πιερίες πού είχαν ἀνασηκωθεί κ' ἐσώτερα κ' ἐξωτερικά τὸν ἐσφιγγαν, κατὶ ἀνυπόφορα στεγνὸ, ἓνα λυγρὸ πού δὲν θά τὸν ἐκλαίε, φέρνοντας στὸ στόμα του κ' ἢ ἀναπνοή του σφύριζε, μιὰ ξεχώρισε και τὸν σίμωσε κιντίζοντας τὸν κατὰματα μέσα στὴ μιλία του πού τοῦ πονοῦσαν ἀπὸ τὴν μακριὰ ἐσωτερικὴ προσήλωσι πὲ φαντάσματα ἀνωφέλευτα... Γιατί ξεχώρισε Ἀυτὴ μέσα στί: τόσες ἄλλες; Δὲν ἤξερε... Μὰ οὔτε και συλλογίστηκε ν' ἀπορήσει... "Ίσως γιατί εἶσαν ὄλες αἱ ἀποφινὲς ἀνάμνησες χωρὶς διαφορὰ, ὅμοια κοινὲς ὄλες, κοινὲς στιγμὲς ὅπως ὑπάρχουνε μῦρες σὲ κάθε ζωὴ δίχως ἄλλη ἀπὸ τὴν ἴδια τους ὑπαρξὴ σημαντικότη, τιποτένιες ὄλες. Πότε τὴν είχε ἤρσει Ἀυτὴ; Δὲ σκέφτηκε οὔτε νὰ τὸ θυμηθεῖ... Μπορεῖ χτές... μπορεῖ και νᾶναι χρόνια... Μπορεῖ και χθές, και χρόνια τώρα, και πολλὲς ἄλλες φορές...

Μέσα στὴν πολὺβση κίνηση τῶν κεντρικῶν δρόμων τῆς Πολιτείας τρομαχτικά ζωντανὰ ξαναεἶδε τὸν ἑαυτό του νὰ περπατεῖ ἀδιάφορα, σιγά, σὲ μιὰ ὥρα νωχέλειας, ἐπιζητώντας τὴ Μοναξιά ἀνάμεσα στὸν ὄγλο, σκέψεις και φανταστικὲς παραλλαγὲς στὸ μυστικό τοῦ κάθε διαβάτη. Κ' ἔξαφνα μπροστά του είχε παρατηρήσει ἓναν "Αγνωστο, ἓναν ἄντρα χωρὶς τίποτε ξεχωριστό, μέ τίποτε ἰδιαίτερο στὸ ἀνάστημά του ἢ στὴ φυσιογνωμία του, μέ τίποτε οὔτε σὰν ἐκνευριστικό σ' αὐτὴ τὴν κοινοτυπία του, μέ ἓνα σταχτι συνειθισμένο ροῦχο, μέ παπούτσια μαῦρα μόνο, λίγο ὑπερβολικά πλάτια. Τὰ πρόσεξε ἀμέσως και τὸν πείραξαν, μιὰ ρητίδα στὸ πεσί τους τὸν πλήγωσε σὰν προσβολή. (1) "Αγνωστος πήγαινε μέ τὸ ἴδιο ἀργὸ βῆμα στὴν ἴδια μαζί του διεύθυνση, και μέ ὄλη τὴ Νύσση τοῦ ἡλίδιου τῆς ὑπόνοιās του, ὄλη τὴ Νύσση ὅτι ὁ "Αγνωστος οὔτε καν τὸν είχε ἀντιληφθεῖ, δεσποτικά πίστεψε πὼς ἐπίτηδες τὸν παραμόνευε, τὸν

περιγελοῦσε, θά τὸν ἐβλαφτε. Σχεδὸν ἄθελα τὸ δικό του βῆμα μέ τὸ βῆμα "Εκείνου πιστὰ ἐροῦθιμισε κ' ἄρχισε Ἀυτὸς νὰ τὸν παρακολουθεῖ. Χωρὶς νὰ τοῦ εἶναι δυνατὸ νὰ καταλάβει τὸ λόγο τοῦ τέτοιου τρικύμισμα μέσα του μιὰ ἀποστροφή τὸν ἔδιωγε μακριὰ κ' ὅμως ἓνα μῖσος τὸν κρατοῦσε ἀδιάσπαστα προσηλωμένο πίσω ἀπὸ τὸν ἀγνωστο μέ τὰ πλατιά παπούτσια πού κάθε τους χτύπος στί: πεζοδρόμια ἀντηχοῦσε στὸ μέτωπό του ὀδυνηρὰ ὅπως τώρα ἢ βροχῆ. "Ενα μῖσος πού δυνάμωνε σὲ πόθο μακασμένο "Εκδίκησης—γιατί ἐκδίκησης—ἀγριότερο ὅσο εἴξερε τὸν "Αγνωστο ἀδιάφορο, ὅσο εἴξερε ὅτι τότε φύλαγε ὄλο; ὁ ὄγλος, ἄνωθος τώρα πού ὁ κίνετος κρύβεται σὲ μιὰ Ἰδέα μόνο, ὅτι ὁ ἴδιος ἀνημπορος θά εἴτανε γιὰ τὸ ἀντάρτικο κίνημα πού πέρι ἀπὸ τὴ συνειδησὴ του ἔβαλλε ποθοῦσε. Καί μιὰ εὐχὴ ψιθύρισε τὰ χεῖλιά του, ἐνῶ είχε χρόνια νὰ προσευχηθεῖ, ἔλεγε μ' ὄλο τὸν τοῦ Εἶναι Κάποιον, κάποια μυστικὴ δύναμη ἀπότομα νὰ πεθάνει ὁ "Αγνωστος, πού δὲν τὸν εἴξερε, πού δὲν μποροῦσε νὰ υλλάβει τὴν αἰτία τῆς ἔχθρας ἐναντία του, πού δὲ θά τὸν συναντοῦσε πιά ποτέ, ὁ "Αγνωστος μέ τὴ ρητίδα σὲ ὑπερβολικά πλατιά παπούτσια του, προσενηχῆθηκε στὸ Σύντακτο νὰ τὸν σκοτώσει ... "Ενα κῆμα ἀνθρώπων ἔξαφνα τοὺς είχε χωρίσει και γρήγορα είχε σβυστεῖ ὀλότελα ἢ παθητικὴ του αἰματομένη ἐπιθυμία.

Εἶχε σβυστεῖ, ὅμως ἀπόψε ἀναστημένες ἀπὸ τὴ βροχὴ ξυπνοῦσαν μέσ' ἀπὸ τ' ἄβυσθα τοῦ "Εγὼ του ἀναρίθμητες οἱ τέτοιες θύμησες. Ἀπὸ τὸ "Εγὼ του τὸ τίμιο και καλὸ ὅπως ὄταν εἴταν παιδί, τὸ "Αγνό. "Όλοι τὸν ἐχτιμοῦσαν και τὸν σέβονταν και τὸν θάμαζαν γιὰ τὸ εὐγενικό του πρόσωπο... δίκαια τὸ εἴξερε. Κι ὅμως ἔθερε ὀλοένα πὺ βαριά κάτω ἀπὸ τὸ βάρος κριμάτων πού ποτέ δὲν είχε πράξει. Νὰ εἴτανε κριματα ἀλήθεια ἀφοῦ κάθε ἀνθρώπινη διείθεση κάποτε ἐντατικά τὰ ἐπιθυμεῖ, ἀφοῦ ἢ ἀνημπορία μιὰς κίνησης μονάχα τὰ ἐμποδίζει... Κληρονομικά ἄγρια ἐνστιχτα σβυσμένα, λένε οἱ Σοφοὶ ... "Ίσως κ' ἐκφυλισμένα. Τὰ ἐμποδίζει και μιὰ "Ἐλλειψη "Ομοῦς και Νιότης, Εἰλικρίνεια στὴν ἐξωτερικὴ τῆς Ἰδέας ... Τρελλὰ παραλογίζεται, τὸ ἐνωθε τὸ πρωτὸ πὼς θά περιγελοῦσε και θά περιφρονοῦσε τὰ νυχτιάτικα παραληρήματα μιὰς ὑπερδιεγεμένης διάθεσης κ' ὅμως ἐπίμονα τυραννικά ρωτοῦσε: «Ποῦ νᾶναι, πού νᾶναι ἢ διαφορὰ μεταξύ τοῦ "Εγὼ του και τῶν Φονιάδων πού μέ θηρία μοιάζουν; "Ίσως ἢ διαφορὰ τοῦ ὄλεθρου στὴν κοινωνία, στὴν κοινωνία πού ποῖς ξέρει μέ ποιά ἀπόκρυφη "Αδικία σὰν ἀδυσώπητη "Ανάγκη στὸν ὄλεθρό της τοὺς σπρώχνει, ἴσως μόνο ἢ διαφορὰ αὐτῆς τῆς ἐξωτερικῆς "Ἐκφρασης πού τὸν Πολιτισμὸ φανερώνει;»

Παραμιλοῦσε. Τὸ κουρασμένο και πληγωμένο του μέτωπο εἴτανε ἀδύναμο γιὰ ὄποιο συλλογισμό μέ σειρὰ, συνδυασμὸ τῶν ἀπειρων εἰκόνων, συμπερασμα κ' ἀπάντηση στὸν ἑαυτό του και γιὰ ὄρα, ὡς πού νικημένο τὸν γαλήνεψε ὁ ὕπνος, τὸν περικύκλωσαν αἰώνια ἐρωτηματικὲς κ' ἀναπάντητες ἀγωνίες, δαιμονισμένες ζωτικὲς ἀνάμνησες ἀσυμπλήρωτες, συντροφεμένες ἀπὸ τὸν ἐσώρηχο σπαραγμένο ἀντίλαλο τοῦ νερένιου σκοποῦ, τῆς μονότονης βροχῆς πού τὴν αἰσθανότανε σφιχτὰ ὀλόγυρα, ἀέραντα, σὰ σταχτιά σίδερα μιὰς πολὺ στενῆς φύλακῆς.

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

ΚΟΥΤΣΟΜΠΟΛΙΑΖΩ. ΚΟΥΤΣΟΣ

Κάθε μέρα κουτσομπολιάζουμε, μα από πού γίνεται το κουτσομπολιάζω δε σκοτίζεται κανένας. Ούτε έχει βέβαια και την υποχρέωση. Άλλο έμεις πού κατχηνούμαστε με τούτα. Έμεις έχουμε κάποια υποχρέωση. Άδριο λ.χ. σάν έρθει σε κανένα απ' τὰ καλληχάρια να με ρωτήσει :

— Δάσκαλε, πού σ' άρέσει τόσο το φιλολογικό κουτσομπολιό, δε μάς λές από πού γίνεται ή λέξη ; Τί να του πώ ;

— Δέν ξέρω ; Άφτό είναι το έρκολότερο. Μα το έρκολότερο δέν είναι πάντα και το προτιμότερο. Για τούτο αποφάσισα να τέρρω. Και το βρήκα θαρρώ :

Είναι το κόφτω+μπολιάζω· δηλ. κόφτω (με φαλίδι τή γλώσσα) ψεγάδια απ' τόν ένχν (από μένα α θέλετε) και τὰ μπολιάζω στέν άλλοτε.

Άφτό είναι το νόημα. Πρβλ. κορκοσούρης πού είναι (καθώς αποδείχνω στή Γραμματική μου § 338) τό : κλωθοσούρης, εκείνος δηλ. πού κλώθει (με κλώστη πάντα τή γλώσσα) σούρες δηλ. κακορημίες.

Πώς τώρα το πρώτο συθετικό : κόφτω έγινε : κουτσο—, άφτού είναι ο κόμπος.

Υπάρχουνε μερικά ρήματα, πού δταν τὰ κάνουμε πρώτα συθετικά, προτιμαύμε το μελλοντικό του θέμα ακολουθώντας την άρχαία παράδοση. Όπως δηλ. λέγαν οι άρχαίοι : άψίκορος (άπτομαι), λυσίκομος, κλαυσίγλωσς κτλ. (πρβλ. και τὰ βυζαντινά ξκαυσάλωνης, καυσοκαλυβίτης κτλ.), λέμε κήμες : κλαψομούρης, καψομάννα, κοψόχρονος, κοψομεσιάζω κτλ. Έτσι λοιπόν το κόφτω+μπολιάζω κανονικά τό

είπαμε : κοψομπολιάζω. Άπ' άφτό με κανονικές φθογγοπαθείς γίνεται τό : κουτσομπολιάζω, έτσι δά : Ό άνοιχτός φθόγγος ο συχνά κατχηντάει κλειστός ου απ' τή γειτονική συνεργεία του κλειστού προλαρυγγικού κ, και μάλιστα άμια άκολουθεί άλλος κλειστός, ένως χειλικός π, (ψ=πσ), μ,φ. Όπως λοιπόν είπαμε κομπί >κουμπί, κοπί >κουπί, κοφός >κουφός, κόφα >κούφα, κοπρατο >κουμπάρος κτλ. έτσι είπαμε και κοψομπολιάζω >κουσομπολιάζω.

Άκόμα έχουμε παραδείγματα πού κάποτε το φθογο-ψεβγάρωμα τώ μιλακότερω φθόγγων πσ άδραίνει σε πσ. λ.χ. ψεβδός >τσεβδός, φακώνω (έτσι τó λένε στή Νίσυρο, είναι τó ψάκνω) >τσακώνω, κόψιχος (Άριστοφ. Όρνιθ. 306, 806, 1081 και άλλοι) >κότσιχος ίσως και τó Κεραλονίτικο τό : τσάγαλα να είναι ψάγαλα δηλ. ψίχαλα (L+α >α+α, Γραμμ. Φιλ. σελ. 98).

Έτσι λοιπόν το κοψομπολιάζω το είπαμε κουτσομπολιάζω κι απ' άφτό : κουτσομπόλης, κουτσομπολιό, —λιά. κι από τούτα ύστερα άλλο ρήμα : κουτσοπολέβω.

Κέπειδής καθώς λέει ή παροιμία τρώγοντας έρχεται ή όρεξη, τώρα μπορούμε πολύ δμορφα να ξηγήσουμε κι από πού μάς ήρθε το κουτσός.

Όπως λέμε κοψοχειλής, είπεν άλλοτες και κοψοπόδης, και με τίς φθογγοπαθείς πού ξεδιαλύσαμε πιό άπάνου : κουτσοπόδης. Ήπειδής λοιπό λέγανε κουλοχέρης, μα και σκέτο κυλός άρχ. (κυλλός) δλότελκ με τó ίδιο νόημα, είπανε απ' τό : κουτσοπόδης και σκέτο : κουτσός δλότελα με τó ίδιο νόημα.

Και πώς έτσι είναι το πρᾶμα, με πείθει και ο τύπος : κούτσαβλος δηλ. κόψαβλος, = πού του κόψανε τόν «αύλόν τής κνήμης».

Πώς έχουμε κι άλλα τέτοια βλέπε : Κατ'ήθδακη Μεσαιων. και Ν. Έλλ. Τόμ. Α' σελ. 170 — 71 και Γραμμ. Φιλ. σελ. 496 ύποσημ. Πρβλ. και Κορ. Άτακτ. II, 95—96.

Άκόμα στήν Αίγινα τὰ σπανάκια (λατ. spinacia) τὰ λένε σπανιά. Άηλ. τήν κατάληξη (—acia >)—άκι : τήν πήρανε για υποκοριστική (παιδάκια, σκυλάκια) κέτσι όπως λένε παννάκια < παννιά, σκοινάκια < σκοινιά, είπανε και σπανάκια >σπανιά.

M. ΦΙΑΗΝΤΑΣ

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΡΩΣΣΙΚΟΝ ΠΟΛΕΜΙΚΟΝ ΔΑΝΔΙΟΝ 5 1/2 0/0

ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΕΙΡΑ 1916, ΡΟΥΒΛΙΑ 3.000.000.000

ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΟΜΟΛΟΓΙΑΝ ΡΟΥΒΛΙΩΝ 100 8Α ΚΑΤΑΒΛΗΘΟΥΝ ΡΟΥΒΛΙΑ 95

ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΤΙΜΗ ΡΟΥΒΛΙΟΥ

Δρ. 2,65

ΣΗΜΕΡΙΝΗ

κάτω τών > 1,65

Αί έγγραφαι γίνονται παρά τή ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΗ εν Αθήναις και Πειραιεί, και παρά τοις Άνταποκριταίς αυτής εις τας έπαρχίας.

Κατώτατον όριον έγγραφής ρούβλια 50.

Ζητήσατε από τήν ΛΑΪΚΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑΝ τó λεπτομερές πρόγραμμα τής έκδόσεως.

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμή Πειραιώς--'Αλεξανδρείας

Μόλις ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ναυπηγείων παραληφθὲν θαλαμηγῶν «ΣΥΡΙΑ» ταχύτητος 15 μιλίων. ἀμιθῆτου πολυτελείας καὶ ἀνέσεως ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (παραλία Τρούμπας) ἕκαστον ΣΑΒΒΑΤΟΝ ὥρα 3 μ. μ. κατ' εὐθείαν δι' Ἀλεξάνδρειαν.

Γραμμή Πειραιῶς-Θεσσαλονίκης-Καβάλλας
Γραμμή Πειραιῶς Κυκλάδων

Τὸ μὲ διπλοῦς ἑλικας καὶ μηχανὰς ἀφθάστου ταχύτητος πολυτελείας καὶ ἀνέσεως θαλαμηγῶν ἀτμόπλοιοι «ΕΣΠΕΡΙΑ» ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Παραλία Τρούμπας).

Ἐκαστὴν ΤΕΤΑΡΤΗΝ, ὥραν 10.30' μ.μ. διὰ ὑφρον Ἄνδρον, Κόρθιον καὶ Τήνον.

Ἐκαστὴν ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ, ὥραν 8ην μ.μ. καὶ εὐθεῖα διὰ Θεσσαλονίκην—Καβάλλαν.

Διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :
Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθ. ὑπηρεσίας, ὁδὸς Ἀπελλοῦ ἀρ. 1 καὶ εἰς τὰ πρακτορεῖα ταξιδίων κ. κ. Θωμ. Κουκ καὶ Υἱοῦ, Ἀδελφῶν Γαιόλιμαν καὶ Σ. Σωτηαδῶ (Πλατεία Συντάγματος) καὶ Ἰωάννου Ρέντα (παρὰ τὸ ἠλεκτρικὸν σταθμὸν Ὀμονοίας).

Ἐν Πειραιεῖ. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 44 (ἔπισθεν ἁγίας Τριάδος).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Μ. Π. Σαββάνου ὁδὸς Ἀντωνιάδου

(Ἐκ τοῦ Πρακτορείου)

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (Σταδίου 42) ἔβγαλε σὲ βιβλίον, τὰ τυπωμένα στὸ Νουμᾶ:
ΘΘΕΛΛΟΣ τοῦ Σαξίπη (μετάφρ. Κ. Θεοτόκη) δρ. 1,50.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΙΔΙ, κοινωνιστικὸ ρομάντζ τοῦ Κώστα Παρορίτη, δρ. 2,25,

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικὸς Διευθυντὴς ΔΕΩΝΙΑΔΑΣ Α. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ

ΤΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ--ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὸ ταχύπλοιο θαλαμηγῶν ὑπερωκεάνειον

„ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ“

Θέλει ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς κατ' εὐθείαν διὰ νέαν Ὑόρκην τὴν 17 Νοεμβρίου

Ἐπίσης τὸ θαλαμηγῶν ὑπερωκεάνειον

„ΙΩΑΝΝΙΝΑ“

Θέλει ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς κατ' εὐθείαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 24 Νοεμβρίου.

Δι' ἐπιβάτας, εἰσιτήρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἀριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ: Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ἔπισθεν Ἀγ. Τριάδος) Ἀρ τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἀσφαλίσωσι θέσεις ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαίρως εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἐταιρίας καὶ εἰς τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Υποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια, ὑποστηρίξτε τὴν Σημαίαν σας, μεγαλύνετε τὴν Πατρίδα σας.